Elinvoimakeskukset ja KEHA

Keskeiset nostot hallituksen esityksestä
Erityisasiantuntija Riikka Ristinen, TEM
Johtava asiantuntija Tanja Ståhlberg, TEM

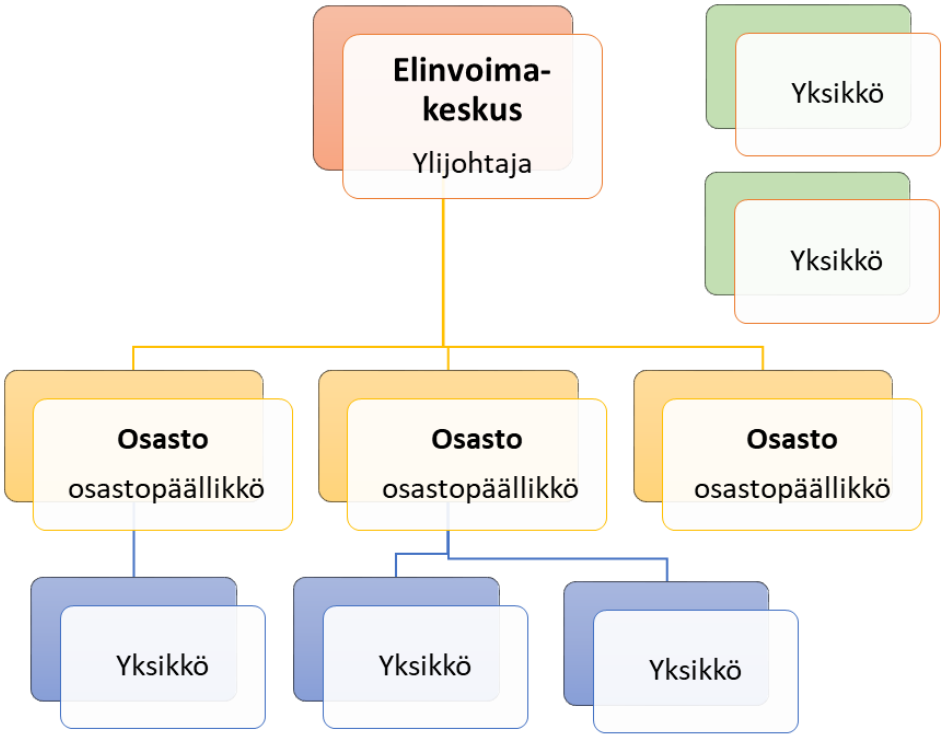
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
24.3.2025

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Elinvoimakeskusten asema ja toiminta-ajatus

- Uudistuksella luodaan monialainen ja vahvempi valtion aluehallinto, joka keskittyy alueiden ja asiakkaiden tarpeisiin. Tavoitteena on parantaa palveluiden tuloksellisuutta, vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta.
- Elinvoimakeskukset ovat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan kuuluvia monialaisia valtion aluehallinnon viranomaisia.
- Elinvoimakeskukset edistävät alueiden elinvoimaa hoitamalla niille säädettyjä kehittämis-, rahoitus- ja toimeenpanotehtäviä. Elinvoimakeskukset toimivat asiakaslähtöisesti, digitalisaatiota hyödyntäen ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.
- Elinvoimalla tarkoitetaan kokonaisuutta, joka kuvaa alueen ja sen elinkeinotoiminnan kestävää kasvua ja puhdasta siirtymää, uudistumista ja kilpailukykyä sekä yrittäjyyden toimintaedellytyksiä, ruuantuotannon ja muun elinkeinotoiminnan kannattavuutta ja toimivia liikenneyhteyksiä, luonnonvarojen kestävää käyttöä, luonnon monimuotoisuutta ja ympäristön hyvää tilaa, huoltovarmuutta ja turvallisuutta, työvoiman osaamista, työllisyyttä ja asukkaiden hyvinvointia sekä muita alueen vetovoimaa lisääviä tekijöitä.
- Elinvoimakeskusten toiminnan lähtökohtana on alueellisuus, mutta perustellusta syystä ne voivat hoitaa tehtäviä laajemmalla alueella. Tällaisia syitä ovat esimeriksi palvelujen saatavuuden parantaminen ja asiakkaiden yhdenmukainen kohtelu, voimavarojen käytön tehostaminen, kielellisten oikeuksien edistäminen, erityisasiantuntemuksen saatavuus, tehtävän alueellinen luonne tai turvallisuuden kannalta kriittisten toimintojen ylläpito.

Yleiskuva elinvoimakeskusten organisaatiosta

- Elinvoimakeskusten arvioitu henkilötyövuosien määrä, arvio on tehty vuoden 2024 henkilötyövuositietojen pohjalta
- toimintamenoilla palkatut, 60 – 240 henkilötyövuotta/elinvoimakeskus
- elinvoimakeskusten osastojen arvioitu henkilötyövuosimäärä, 10 – 60 henkilötyövuotta/osasto
- yhteensä elinvoimakeskusten arvioitu henkilötyövuosimäärä on noin 2 000 (v. 2024, kaikki momentit)

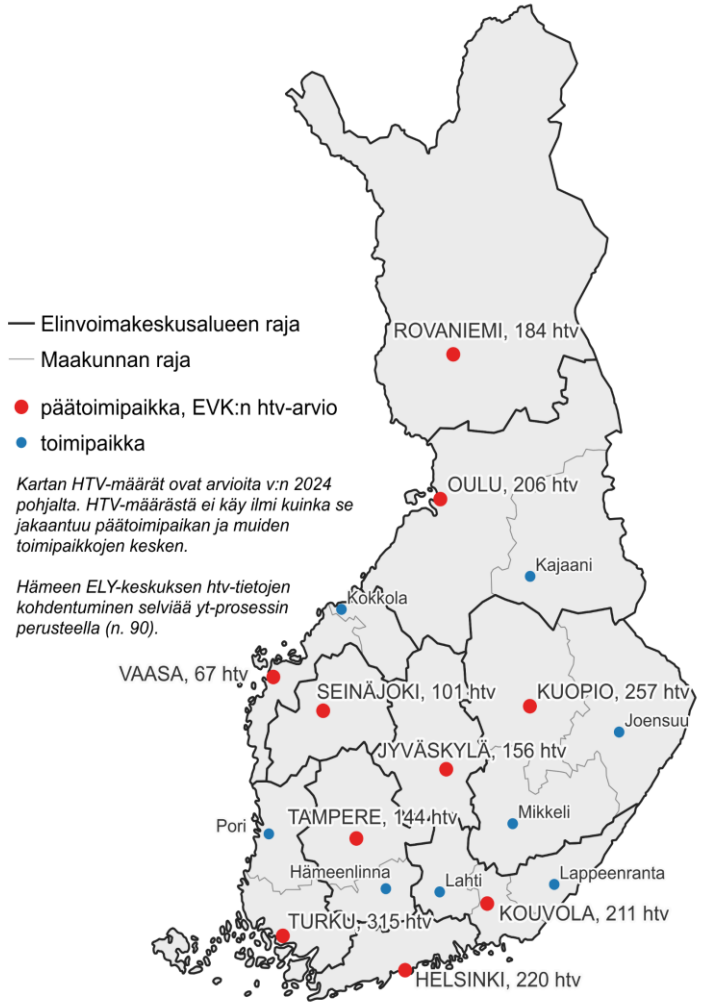
Elinvoimakeskusten toimialueet ja toimipaikat

1. **Uudenmaan elinvoimakeskus**
   Uusimaa, päätoimipaikka Helsingissä
2. **Lounais-Suomen elinvoimakeskus**
   Varsinais-Suomi, Satakunta ja Ahvenanmaa, päätoimipaikka Turussa ja toimipaikka Porissa
3. **Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus**
   Etelä-Karjala, Kymenlaakso ja Päijät-Häme, päätoimipaikka Kouvolassa ja toimipaikat Lappeenrannassa ja Lahdessa
4. **Sisä-Suomen elinvoimakeskus**
   Pirkanmaa ja Kanta-Häme, päätoimipaikka Tampereella ja toimipaikka Hämeenlinnassa
5. **Keski-Suomen elinvoimakeskus**
   Keski-Suomi, päätoimipaikka Jyväskylässä
6. **Itä-Suomen elinvoimakeskus**
   Etelä-Savo, Pohjois-Savo ja Pohjois-Karjala, päätoimipaikka Kuopiossa ja toimipaikat Mikkelissä ja Joensuussa
7. **Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskus**
   Etelä-Pohjanmaa, päätoimipaikka Seinäjoella
8. **Pohjanmaan elinvoimakeskus**
   Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa, päätoimipaikka Vaasassa ja toimipaikka Kokkolassa
9. **Pohjois-Suomen elinvoimakeskus**
   Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu, päätoimipaikka Oulussa ja toimipaikka Kajaanissa
10. **Lapin elinvoimakeskus**
    Lappi, päätoimipaikka Rovaniemellä

Lisäksi Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus, lyhenne KEHA-keskus

- Toimialueena koko Suomi

- Kartan HTV-määrät ovat arvioita. HTV-määrästä ei käy ilmi kuinka se jakaantuu päätoimipaikan ja muiden toimipaikkojen kesken.

Elinvoimakeskusten tehtäväryhmät ja tehtävät 1/2

Elinvoimakeskukset hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä seuraavissa tehtäväryhmissä:

1. alueellisen työllisyyden, osaavan työvoiman saatavuuden sekä kulttuurin edistäminen;
2. maa- ja puutarhatalous, maaseudun kehittäminen, kala- ja porotalous, elintarvikkeet, maatalouden tuotantopanosten turvallisuus ja laatu, luonnonmukainen tuotanto, eläinten terveys ja hyvinvointi, kasvinterveys sekä vesitalous;
3. liikennejärjestelmän toimivuus, liikenneturvallisuus, tie- ja liikenneolot sekä maanteiden pito;
4. yritystoiminnan kestävä kasvu, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta, kansainvälistyminen ja kilpailukyky sekä energiantuotanto;
5. työ- ja koulutusperusteinen maahanmuutto, maahanmuuttajien kotoutumisen ja hyvien väestösuhteiden edistäminen;
6. luonnon monimuotoisuuden hyvän tilan edistäminen sekä kulttuuriympäristön hoito, vesien hyvän tilan edistäminen, alueidenkäytön ja ilmastotyön edistäminen sekä ympäristökasvatus;
7. eräät tässä momentissa mainittuihin tehtäväryhmiin liittyvät Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimeenpanotehtävät sekä 2 kohdassa mainittuihin eräisiin tehtäväryhmiin liittyvät Euroopan unionin maataloustuki- ja maaseuturahaston tukien toimeenpanotehtävät sekä delegoidut maksajavirastotehtävät.

Elinvoimakeskusten tehtäväryhmät ja tehtävät 2/2

Elinvoimakeskusten tehtävänä on lisäksi

1. alueiden kehittäminen, yrittäjyyden ja elinkeinotoiminnan edistäminen, yritystoimintaa edistävä neuvonta, palveluohjaus ja verkostotyö sekä työelämän laadun edistäminen;
2. tuottaa ja jakaa ympäristöä koskevaa tietoa, parantaa ympäristötietoutta sekä edistää ympäristöhankkeiden toteuttamista.
3. valvoa yleistä etua kalatalousasioissa ja sille laeissa hoidettaviksi säädetyissä vesitalousasioissa, huolehtia valtion vesitaloudellisista luvista ja yksityisoikeudellisista sopimuksista sekä valtion vesistörakenteista sekä edistää maa- ja metsätalouden vesienhallintaa.

Elinvoimakeskusten muista kuin 1 momentissa mainituista tehtävistä säädetään erikseen.

Elinvoimakeskukset ja varautuminen

- Elinvoimakeskukset edistävät varautumista toimialueillaan niille säädetyillä tehtäväaloilla, esimerkiksi alkutuotannon, vesivarojen, liikenteen ja tienpidon osalta, joissa itse toimijat lopulta vastaavat omasta varautumisestaan
- Elinvoimakeskusten kokonaisvarautumista tullaan yhteensovittamaan virastotasolla kaikki osastot läpileikaten. Toimialakohtaista varautumistyötä tehdään keskusten osastoilla.
- Elinvoimakeskusten varautuminen perustuu valmiuslakiin, toimialakohtaiseen lainsäädäntöön sekä mm. yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaisiin tehtäviin
- Elinvoimakeskuksia koskevassa lainsäädäntöehdotuksessa varautumisvelvoitetta ei ole asetettu, sillä tulkinta on, että valmiuslain ja toimialakohtaisten säädösten kautta tulevat riittävät velvoitteet

Elinvoimakeskusten johtamis- ja ohjausjärjestelmän peruslinjat

- Päätoiminen ylijohtaja (toisin kuin nykyisissä ELY-keskuksissa), jonka valtioneuvosto nimittäisi. Ylijohtajalla otto-oikeus (pl. mm. yleisen edun valvonta-asiat)
- Ylijohtaja nimittäisi osastopäälliköt yhteistyössä ohjaavien ministeriöiden kanssa.
- Elinvoimakeskusten yleishallinnollinen ohjaus kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle.
- Elinvoimakeskusten toimintaa ohjaavat omilla toimialoillaan opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja ympäristöministeriö tai keskushallinnon virasto, jonka tehtäväksi ohjaus on erikseen säädetty tai määrätty (*toimialaohjaus*).
- Elinvoimakeskuksille laaditaan niiden toiminnan yleistä suunnittelua, ohjausta ja järjestämistä varten **yhteinen strategia-asiakirja** (*strateginen suunnittelu*). Lisäksi jokaiselle elinvoimakeskukselle laaditaan **strateginen tulossopimus** (*tulosohjaus*).
- Elinvoimakeskusten suunnittelun ja ohjauksen yhteensovittamiseksi asetetaan neljäksi vuodeksi kerrallaan **yhteensovittamisryhmä**, jossa ovat toimialaohjaavat ministeriöt ja keskushallinnon virastot sekä elinvoimakeskukset ja Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus.

Elinvoimakeskusten toimeenpanohankkeen esittely

Työ- ja elinkeinoministeriö, elinvoimakeskusten toimeenpano

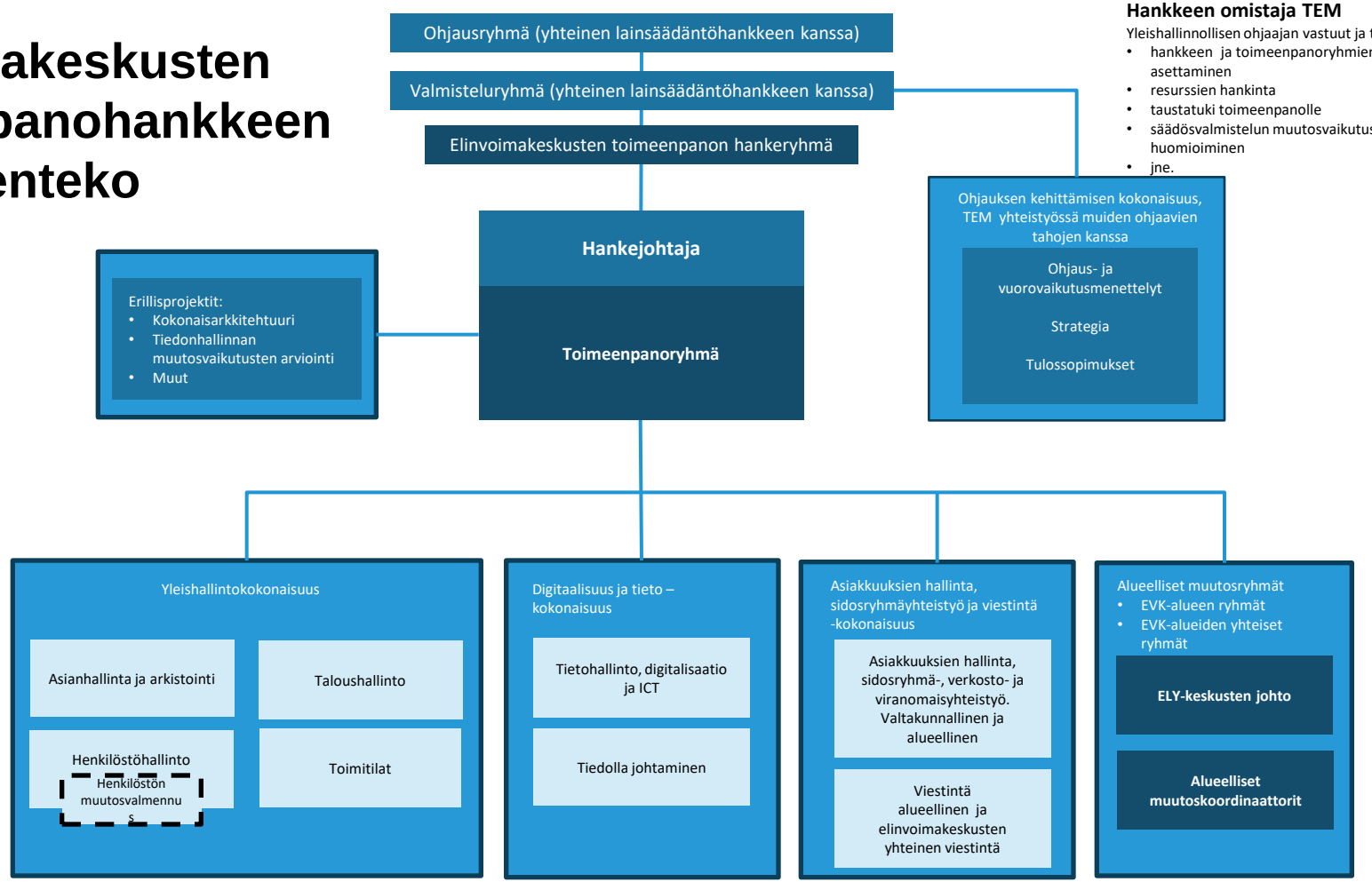
Valtion aluehallinnon uudistus

Elinvoimakeskusten toimeenpanohanke

Elinvoimakeskusten toimeenpanohanke

- Työ- ja elinkeinoministeriö asetti syksyllä 2024 toimeenpanohankkeen elinvoimakeskusten suunnittelua ja perustamista varten.
- Valtakunnalliseen valmisteluun on nimetty 11 ryhmää ja 2 erillisprojektia, joissa on mukana noin 130 henkilöä.
- Toimeenpanon kannalta erittäin merkittävä työ tehdään ELY-keskuksissa ja KEHA-keskuksessa.
- Hankkeen kokonaisbudjetti noin 3,5 miljoonaa euroa.
- Valtakunnallinen toimeenpano tukee alueellista toimeenpanoa.
- Alueellista valmistelua varten on nimetty 10 alueellista muutoskoordinaattoria ja alueellista muutosryhmää.

Elinvoimakeskusten toimeenpanohankkeen päätöksenteko

Nostoja TEM:n hallinnonalan tehtävien näkökulmasta

Erityisasiantuntija Riikka Ristinen TEM

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

KEHA-keskusta koskevista säännöksistä

- KEHA-keskuksen tehtävät ja asema säilytetään pääosin ennallaan
- Ehdotetaan, että KEHA-keskuksen nimi muutetaan Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukseksi
- KEHA-keskuksella olisi jatkossakin elinvoimakeskusten palvelu-, yleishallinto- ja tietohallintotehtäviä sekä työllisyyteen ja kotoutumiseen liittyviä tehtäviä
- Lisäksi KEHA-keskus on velvollinen tuottamaan Lupa- ja valvontavirastolle mm. tietojärjestelmäpalveluja ja asiakirjojen ja tietoaineistojen käsittely- ja arkistointipalveluja, joita se on tuottanut lain voimaantullessa aluehallintovirastoille sekä ELY-keskuksien ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueille virastoon siirtyvien tehtävien osalta 31.12.2028 saakka

Työllisyysalueiden laillisuusvalvonta

- 1.1.2025 alkaen julkiset työvoimapalvelut siirtyivät kuntien ja työllisyysalueiden vastuulle. Työllisyysalueita on 45.
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle on osoitettu työllisyysalueiden pysyvä, lakisääteinen ja valtakunnallinen valvontatehtävä, joka siirtyy Lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi 1.1.2026 alkaen.
    - Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on pilotoinut työllisyyden kuntakokeilujen (25 kokeilualuetta, 118 kuntaa) valvontatehtävässä 1.3.2021-31.12.2024 ja hoitanut niitä 2-5 henkilötyövuodella.
    - Valvontatehtävään on päätetty julkisen talouden suunnitelmassa 2024-2027 miljoonan euron vuosittainen rahoitus, jonka on arvioitu olevan vähimmäistaso riittävän resurssin varmistamiseksi hajautetun työvoimapalvelujärjestelmän valvonnassa.

Työllisyysalueiden laillisuusvalvonta

- Laillisuusvalvonta kytkeytyy tiiviisti työvoimapalveluiden ohjauksen, kehittämisen ja valvonnan tehtävään, josta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö
    - Laillisuusvalvonnalla merkittävä tehtävä työvoimapalvelujärjestelmän toimivuuden sekä asiakkaan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumisen arvioinnissa ja seurannassa
        - Kiinnittää huomion hyvän hallinnon vaatimuksiin tai saattaa toimijan tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä
        - Antaa toimijalle huomautuksen
        - Antaa toimijalle määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta, mikäli tilanne sitä vaatii (määräyksen tehostamiseksi voidaan asettaa uhkasakko)
        - Ilmoittaa TEM:lle säännöllisesti valvontatoimista ja valvonnassa havaituista puutteista
        - Ilmoittaa välittömästi TEM:lle olennaisista puutteista työvoimaviranomaisen toiminnassa.
- Onnistuneen ja tuloksekkaan laillisuusvalvonnan tukena työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä aktiivista vuoropuhelua ja tiedon vaihtoa laillisuusvalvojan kanssa. TEM:n osallisuus tulostavoitteiden laadinnassa, valvonnan kehittämisessä sekä resurssien varmistamisessa on keskeistä.